

กลับมาทำงาน เรากันเถอะ

ตีพิมพ์โดย

มูลนิธิเพื่อการประสานความร่วมมือของชนเผ่าพื้นเมืองเอเชีย (AIPP)

ลิขสิทธิ์ ปี 2563

ชื่อหนังสือ กลับบ้านเรากันเถอะ

ลิขสิทธิ์

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ อาจมีการตีพิมพ์ซ้ำและแจกโดยไม่มีผลประโยชน์การค้าขาย, ทั้งนี้ต้องมีการแจ้งต่อ เอไอพีที, ผู้เขียนและ มีการกล่าวถึงแหล่งที่มาจากเอไอพีที

จัดทำโดย

มูลนิธิเพื่อการประสานความร่วมมือของชนเผ่าพื้นเมืองเอเชีย

112 หมู่ 1 ต. สันพระเนตร อ. สันทราย

จังหวัดเชียงใหม่ 50210 ประเทศไทย

www.aippnet.org

ออกแบบรูปเล่มและปกโดย น.ส. วณิชากร ก้องศิริ
เนื้อเรื่องโดย นาย ฌัฐคณัย ตระการศุภกร
บรรณาธิการ น.ส. พิรารวรรณ วงศ์นิธิสถาพร
ภาพวาดโดย น.ส. วณิชากร ก้องศิริ
ที่ปรึกษา แกนน่านและคิ้วแทนชุมชนบ้านแม่หยอด
ดร. ประเสริฐ ตระการศุภกร
Mr. Lakpa Nuri Sherpa

ISBN: 978-616-7898-39-1

หนังสือเล่มนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดย

Norwegian Agency for Development Cooperation (NORAD)

ข้อจำกัดความรับผิดชอบ: เนื้อหาดังกล่าวในหนังสือเล่มนี้ เป็นความรับผิดชอบของเอไอพีทีแต่เพียงผู้เดียว

พิมพ์ที่
บริษัท สำนักพิมพ์ เอไอพีที จำกัด
32 หมู่ที่ 2 ต. สันพระเนตร
อ. สันทราย จ. เชียงใหม่

บ้านของยศคือชุมชนปกากะญอแม่หยอด จ.เชียงใหม่ซึ่งซ่อนตัวอยู่ในเทือกเขาของ อ.แม่แจ่ม
ระยะเวลาในการกลับบ้านของยศจากตัวเมืองใช้เวลาราว 6 ชั่วโมง

ยศเด็กหนุ่มปกากะญอ
ออกจากชุมชนเพราะต้องมา
เรียนต่อในเมืองนานหลายปี
เมื่อเรียนมหาวิทยาลัยจบ
แล้ว เพื่อนๆก็แยกย้ายออก
ไปทำงานในเมือง

แต่ เรามีคนที่บ้านรอเราอยู่และหวังให้เรา
กลับบ้านไปทำสิ่งต่างๆร่วมกับชุมชนของเรา

ศ กับ

ถึงเวลาที่เรา
ต้องกลับบ้าน
แล้วละ

ฝึ

ชุมชนบ้านแม่หยอดได้ประกาศ เป็นพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ
ภายใต้ ส.ค.ร.บ. 3 สิงหาคม พ.ศ.2553 ว่าด้วยแนวนโยบาย
ในกรณีนี้ผู้ จิตชีวิตชาวกระเหรี่ยง

ดอกฟ้าถึงสิทธิอำนาจและหน้าที่ปกป้อง ชักชวน
จิตชีวิตบนฐานวัฒนธรรมประเพณี
ในทุกๆคืนของชุมชน

แนวคิดของมติกรม. นั้นมาจากการยึดหลักศาสตร์
พระราชานในเรื่องของความพอเพียงของในหลวง
รัชกาลที่ 9 และผนวกรวมกับแนวคิด "การเคารพ
ต่อธรรมชาติ" ของคนปกากะญอ

มติกรม.เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่าย ทั้งรัฐ,
เอกชน รวมถึงชุมชนปกากะญอเองโดยให้มีการฟื้นฟูวิถีชุมชน
ด้วยการประกาศเป็นเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษเพื่อให้เกิดการจัด
การอย่างยั่งยืน

จึงทำให้เกิด มติกรม. 3 สิงหาคม พ.ศ.2553
ว่าด้วยนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟู
วิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยงที่ปรับใช้ในชุมชนปกากะ
ญออย่างเป็นรูปธรรม

ตั้งนั้นชุมชนบ้านแม่หยอดจึงเป็นชุมชนหนึ่งที่ทำงานในระดับพื้นที่ ที่ยังคงรักษาประเพณี
วัฒนธรรมและองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย

ไปไหน
กันหมด??

พึม

หวับ

พร

ป

พ้อ
!!!

เอ้า!
ยศ

ติลก กระจุกรุ่งอำไพ
ผู้ใหญ่บ้านแม่หยอด

พ้อ
ทุกคน
ไปไหน
กันหมด

เขาไปที่
ไร่หมุนเวียนกัน
ไปซิ..
ไปที่ไร่ด้วยกัน
ทุกคนรอ
ลุกอยู่

"พิเศษ สิปปาชีพรวิไล" หรือ เสก หนึ่งในเยาวชนบ้านแม่หอศที่โยกออกจากชุมชนเพื่อหางานทำในเมือง และ ตัดสินใจกลับบ้าน

พ่อ
ทำไมบ้านเรา
ต้องทำไร่หมุนเวียน
ครับ

เราทำไร่หมุนเวียน
เพราะว่ามันคือ
วิถีทำกินสืบมาจาก
ปู่ย่าตายายและพิธีสูงนัม
ได้ว่าเป็นระบบของคน
อยู่กับป่าได้อย่าง
ยั่งยืนยังใจละ

ไร่หมุนเวียนคือระบบเกษตรที่สืบทอดกันมายาวนานของปกากะญอเป็นระบบการใช้ทำกินหนึ่งปี
และปล่อยให้ฟื้นพื้นที่ยาวราว 7-12 ปี เป็นระบบฟื้นตัวตามธรรมชาติจนกว่าจะเป็นพื้นที่สมบูรณ์
เหมาะกับการเพาะปลูกรอบต่อไป ชุมชนเราเลยยังคงดูแลรักษาป่าผืนนี้ได้มาตั้งแต่บรรพบุรุษผ่าน
แนวคิดและปฏิบัติการการทำไร่หมุนเวียน

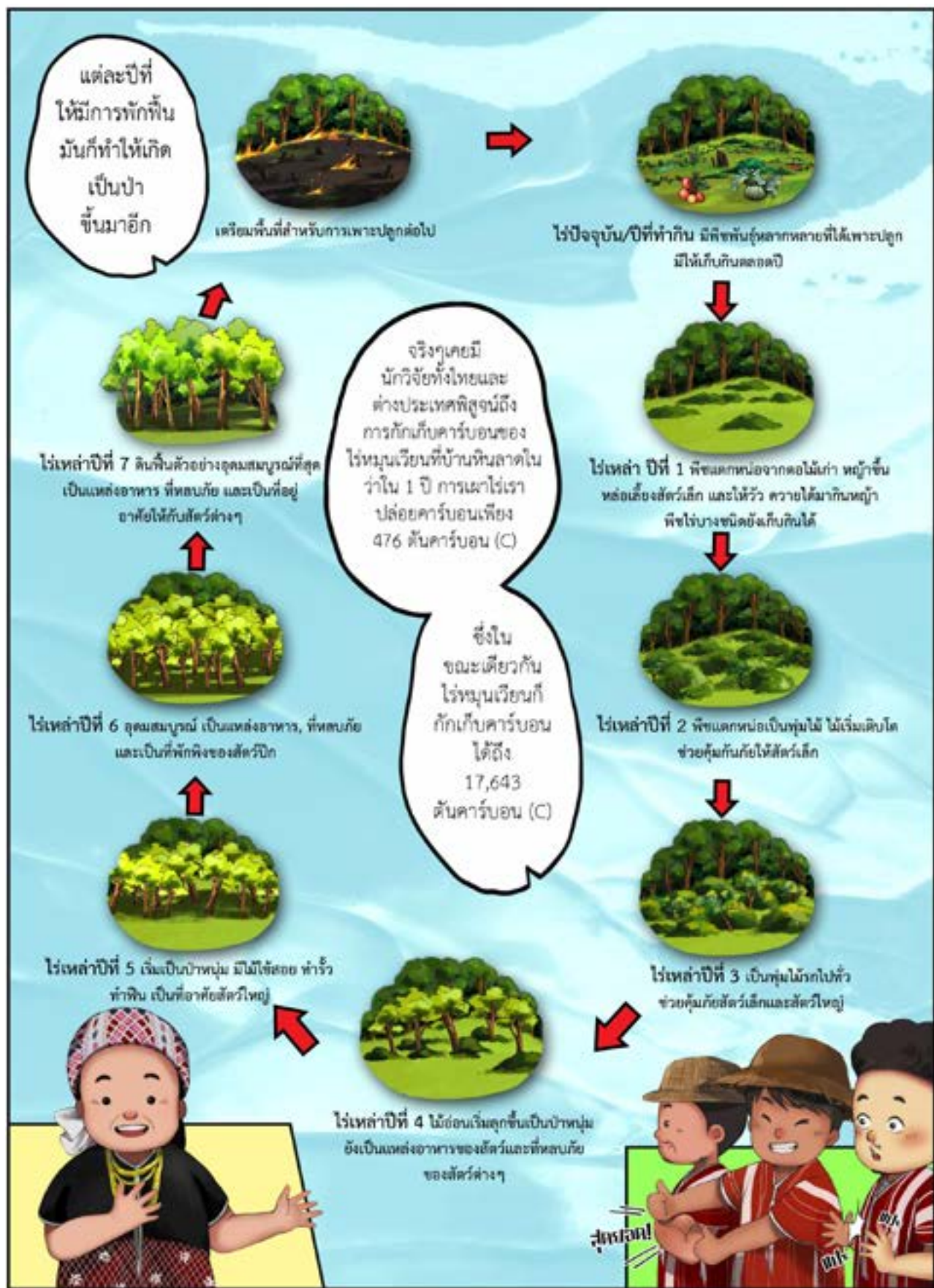

ปกากะญอเรา ถือว่าไร่เป็นของผู้หญิงเพราะทุกขั้นตอน
ของการทำไร่ผู้หญิงจะเกี่ยวข้อง

ตั้งแต่การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ การเลือกพื้นที่ปลูก
การลงมือปลูก การดายหญ้า การทรวนดิน การดูแลรักษา
การเฝ้าติดตามการเจริญงอกงามของพืชพันธุ์ การเก็บรักษา
เมล็ดพันธุ์พืช ส่วนแล้วแต่เป็นบทบาทของผู้หญิงทั้งสิ้น

ดังนั้นจึง
ต้องอาศัยความอดทน
ความละเอียดอ่อน
ความเชี่ยวชาญของ
ผู้หญิงเข้าไปจัดการไร
ถึงทำให้การทำไรมีผล
สำเร็จและสืบทอด
ต่อกันมา

แต่คนข้างนอกเค้าไม่เข้าใจเรื่องโรหฺนเวียน

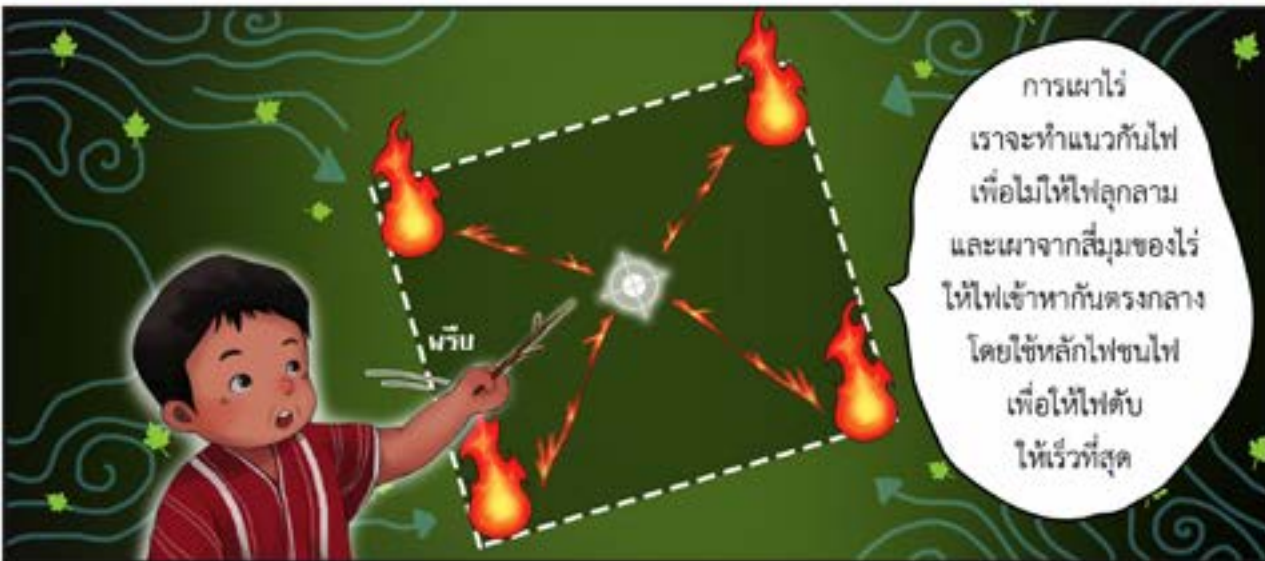
นายจันตี ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

มองจากการเผาและถางคนภายนอกมองว่าเป็นการทำลายธรรมชาติ แต่จริงๆมันไม่ใช่เลย มันเป็นองค์ความรู้ของบรรพบุรุษเราที่ชาญฉลาด

เรามององค์ความรู้ในการทำอะไรซึ่งทำให้ต้นไม้ที่ถูกถางในไร่จะไม่ตายและยังแตกหน่อออกมาใหม่เพราะเราฟังจากเสียงจ๊กจั่นเพื่อรู้ถึงน้ำของต้นไม้ว่าเป็นช่วงดูดหรือคายน้ำ และตัดไม้ในระดับหัวเข่า ต้นไม้จะไม่ตาย

การเผาไร่ เราจะทำแนวกันไฟเพื่อไม่ให้ไฟลุกลาม และเผาจากสี่มุมของไร่ให้ไฟเข้าหากันตรงกลาง โดยใช้หลักไฟชนไฟเพื่อให้ไฟดับให้เร็วที่สุด

ในการทำโรหฺนเวียนนั้นเราจะเปลี่ยนพื้นที่ทำกินทุกปีและจะปล่อยให้พื้นที่ที่ทำเสร็จแล้วให้กลายเป็นป่า เพื่อรักษาหน้าดินและเก็บสารอาหารต่างๆที่อยู่ในดิน

ทำให้โรหฺนเวียนไม่ต้องใช้น้ำยอะและไม่ต้องใช้สารเคมีเลย

การเผาไร่เป็นการเผาเพื่อไม่ให้เชื้อกลายเป็นสารอาหารให้กับพืชในไร่

และปุ๋ยชั้นดีที่สุดตามธรรมชาติ นั่นคือขี้เถ้า

บ้านเรายังทำโรหฺนเวียนพักพื้นที่ถึง 12 ปี ทำให้ป่าในชุมชนสมบูรณ์ดีมาก มีงานวิจัยรองรับมากมาย นี่แหละยุคเป็นสิ่งที่เราตัดสินใจกลับบ้าน

อืม!!

จริงๆแล้ว
ไร่หมุนเวียนมี
ขั้นตอนการทำงาน
ตลอดปีนะ

ในช่วงแรกเราจะมีการเตรียมข้าวปลูกซึ่งมือเพื่อขอบคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ที่ข้าวอุดมไว้หมุนเวียนของเราและเป็นสัญญาณถึงการเริ่มกระบวนการ
ให้หมุนเวียนต่อไปจะเกิดพื้นที่ทำไร่หมุนเวียนและทุกคนจะลงมือต่างไป
จะทำให้ช่วงเวลาเมล็ดพันธุ์ถูกทำพันธุ์หรือต้นเสียบินาคน

เมื่อต่างไปเสร็จเราจะทำนาเวกกับไพรอบไร่และเผาไฟ
ซึ่งจะทำได้ในช่วงเวลาปลายเดือนมีนาคม - ต้นเมษายน

ช่วงปลายเดือนเมษายน - ต้นพฤษภาคม ผู้หญิงแต่ละบ้านจะ
เตรียมเมล็ดพันธุ์และมาทำการหยอดข้าวและเมล็ดพันธุ์ต่างๆ
ซึ่งจะใส่รวมกันและหยอดพร้อมกัน

เมื่อปลูกเสร็จแล้วแต่ละบ้านก็จะหมั่นมาดูแลไร่ด้วยการคายหญ้าในหนึ่งปี
จะทำอย่างน้อย 3 รอบ ระหว่างเดือน มิถุนายน-สิงหาคม

ในช่วงเดือนสิงหาคม ต้นข้าวเริ่มเบียดต้น เขียวชอม เราจะทำพิธีกรรม "บวอด้"
ซึ่งเป็นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น เทพเจ้าเทพี เทพไฟ เจ้าแม่โพสพ
ขอให้คุ้มครองรักษาไร่ของเรา และให้ผลผลิตที่ดีในปีนี้

เมื่อข้าวออกรวงสุกพอดีเราจะเริ่มเกี่ยวข้าว
ซึ่งเราจะใช้วิธีเอามือเอารันกันโดยจะมี
การเป่าแคว(เป่าเขาสัตว์) ดังไปทั่ว

เมื่อเกี่ยวข้าวเสร็จ แต่ละไร่จะคัด
เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีไว้ปลูกปีต่อไป

หลังเก็บเกี่ยวจะทำพิธี "เก้าะง่อโง" หรือ พิธีเรียกนกขวัญข้าวขึ้นฟ้า
จะมีการเด็ดดอกเหลืองดอกแดงมาทำพิธีขอบคุณนกขวัญข้าว
ที่ให้ผลผลิตที่มากมายและพอเพียง

สุดท้ายจะเป็นการต้มเหล้าจากกันยั้งข้าวแต่ละบ้านและชวนกัน
มาดื่มกันอย่างพร้อมเพรียงกันเพื่อเฉลิมฉลองและขอบคุณกันและกัน
และนี่ก็เป็นสัญญาณของการเสร็จสิ้นกิจกรรมไร่หมุนเวียนในรอบปี

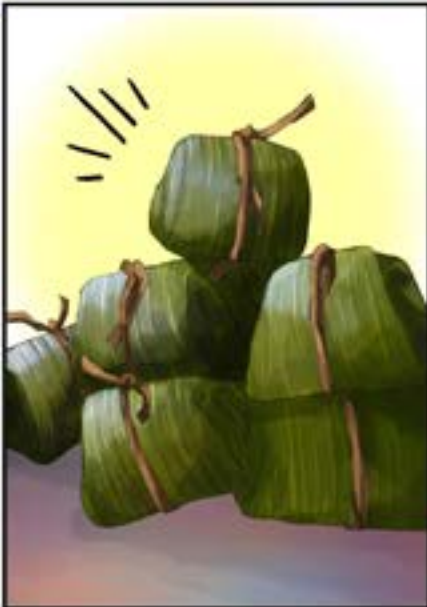

เกี๊ยะ หน่อ ระเบิดเซอ ซ่อที เบ้าถ่อบือพอ หลื่อเตอมี (ให้เรามีความเอือเพื่อแม่)

ปะ ไปกิน ข้าวกัน

อ้าวศ กลับมา แล้ว เหวอ

นางญานิกา ตาบูล (พี่หญิง) หนึ่งโงมกนนำจศรี ซุงกนบ้านแม่ยออด

กินข้าว เยอะๆ นะ

ครับ

โห !!!

อะไร เนี่ย! เต็มไปหมดเลย

อาหารที่ทำ ก็มาจากไร่ หมุนเวียน ของเราเนี่ยแหละ

เก็บมาจากป่า ก็มี เยอะแยะนะ

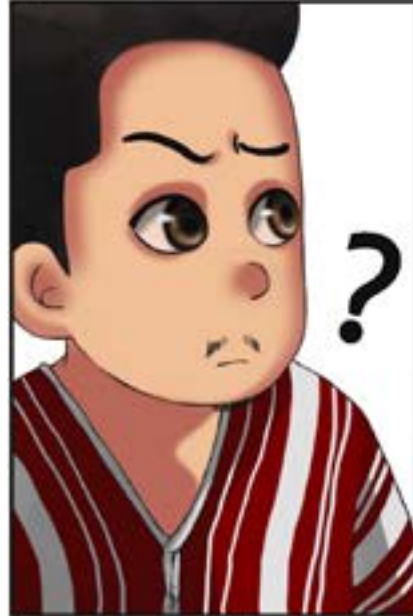
เปอโหม่เตอซีมาไล่ตี้ เปอป่าเตอซีมาไล่ตี้ มาไล่ตี้เกอตอซืออะคลี มาไล่ตี้เกอตอแห่วอะคลี เกอตอเมเปว อะมีเจอะซี ต้าคะหนะเก เปื่อเตอซี

(ก่อนค้ายพ่อแม่สั่งสอนไว้ ให้เราเก็บรักษา เมล็ดพันธุ์เอาไว้ให้หลากหลายเมื่อต้องเผชิญกับวิกฤตเราก็จะไม่อดตาย)

ปกติในไร่หมุนเวียนเราปลูกพืชมากกว่า 100 ชนิดแต่ละเดือนก็ได้พืชผลไม่เหมือนกัน

ในไร่เหล่านี้ยังมีอาหารให้เก็บอยู่ จำพวก พริก เผือก หรือมัน

3 ห่วง 2 เงื่อนไข

วิสัยทัศน์ประชาคมฯ
มีเหตุผล
มีผู้เกี่ยวข้อง

ความรู้
คุณธรรม

พอเพียงสมดุล

เราออกแบบธุรกิจชุมชนภายใต้ความคิด “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” ของศาสตร์พระราชา ในหลวง รัชกาลที่ 9 เพื่อให้เราทำภายใต้ความพอเพียง และอยู่บนฐานคิดของ ปกาเกอญอ คือ การเคารพต่อป่า

อย่างไร ป่าวนเกษตร ของบ้านเรา เราปลูกทุกอย่าง ที่กินได้แถมลงไป รวมถึงกาแฟ

กาแฟอยู่ได้ต้นไม้ในป่ารอบหมู่บ้านที่ชาวบ้านใช้เป็นพื้นที่เก็บพืชผัก เก็บเห็ด เก็บหน่อไม้ ต่างๆ

หรือแม้กระทั่งเก็บพินใบพื้นที่ป่าเหล่านั้น ชาวบ้านจึงสามารถมีอาหารและรายได้ไปพร้อมๆกัน

ตอนนี้เราได้ก่อตั้งแบรนด์ “ฟิอฟี Coffee” ฟิอฟีคือ มาจากคำว่าป่าของปกาเกอญอ

Phu Phi Coffee

เราคิดว่าภรรยาเรามีวัตถุดิบ มีป่า มีองค์ความรู้มันมาจาก บรรพบุรุษของเรา ดังนั้นชื่อแบรนด์นี้야่าเตือนเรา ไม่ให้ลืมรากเหง้าของเราเอง

ตอนนี้เรารวมตัวกับชุมชนปกาเกอญอที่คิดเหมือนกัน อีก 7 ชุมชนในจังหวัดต่างๆมาร่วมกันทำงานในแบรนด์ “ปกาเกอญอ” ให้เกิดการ ทำงานร่วมกันของชุมชน

ปกาเกอญอ
PGA KENYAW

พวกเรา ทำทุกอย่าง โดยไม่ลืม รากเหง้า ของตัว เราเอง

อ่า

พวก เรา

นี่เป็นคำสอน ที่ส่งต่อผ่าน การลงมือทำ โดยบรรพบุรุษ ของพวกเรา

ไม่ว่าเราจะทำ อะไรก็ตาม ให้คิด เสมอว่าเราต้องเคารพ ต่อธรรมชาติและ ป่าที่เราอยู่

สำนักโพ ศักดิ์ประเสริฐกิจ
ผู้เฒ่าตามประเพณี (ฮี้โซ่) สืบทอดทางสายเลือด

ฮี้โซ่ถูกยกย่องให้เป็นผู้นำในชุมชนตามประเพณี ของปกาเกอญอ มีหน้าที่ในการเป็นผู้ทำพิธีกรรม และดูแลติดตามการถือปฏิบัติตามจารีตประเพณี ให้เห็นในชุมชนอ้างและถือปฏิบัติตาม

ครึบ

เปโตรโอโอะปวาทีเค่ง
เปโตรโอโอะปวก่อเต่อง
(อย่ามีวหลงไปขึ้นชม
บ้านเมืองของคนอื่น)

ปวาทีโอะ
ปวาทีบะเปว
ปวก่อโอะ ปวก่อบะเปว
(พวกเขาต้องซื้อน้ำและ
ที่ดินของตนเอง)
เก๋อตอตะเปอก่อเงง เอาะบะเม
เฮาะบะเดอเซ
(จงดูแลที่ดินบ้านเกิดของเจ้า
อย่างดี เจ้าจะมีข้าวกิน
และมีเสื้อผ้าสวม
ใส่ด้วยตนเอง)

พ็ ก

พ็ วว

การกลับบ้านครั้งนี้เป็นการกลับบ้านที่ทำให้เราได้เรียนรู้อะไรมากมาย
เราต้องไม่ลืมรากเหง้า เราต้องอนุรักษ์ภาษา ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของพวกเขาต่อไป

เกอ เส่ จู เลอะ อะ ซ่อ เหม่ ปกาเกอะญอ จู เลอะ อะโพ อะลี

(มาอาศัยกำลังแรงจากขาล้าง คนอาศัยกำลังแรงจากบุตรหลาน
ลูกหลานนั้นมีความสำคัญในการสืบทอดสิ่งเหล่านี้ต่อไป)

ทุกสิ่งทุกอย่างที่ถูกล้างจามบรรพบุรุษคือ
ภูมิปัญญา ไร่ราเคารพในธรรมชาติ
และอยู่กับธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

ลูกหลานเอ๊ย จงภูมิใจที่เป็นคนปกาเกอะญอ ขอกลับมาดูแลชุมชนและบ้านเกิดของเจ้าเถิด

เขาวชนรุ่นใหม่ของเราต้องออกจากชุมชนเพื่อการศึกษาและหางานทำในเมือง จึงทำให้เขาห่างเหินและหลงลืมคุณค่าของตัวเองและชุมชน ในทุกเชื้อชาติ เรามีภาษา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของตนเอง ถ้าเชื้อชาติไหนไม่มีภาษาของตนเอง เขาจะไม่รู้จักอื่นและไว้ตัวตน เราอยากให้เขาวชนปกากะญอของเราไม่ลืมรากเหง้าและภาษาของตัวเอง เราหวังว่าหนังสือการ์ตูนเล่มนี้จะไปถึงใจเขาวชนของเรา อยากให้เขาอนุรักษ์ สืบทอด ภาษาและวัฒนธรรมอันดีงามของคนปกากะญอต่อไปเพราะสิ่งเหล่านี้คือต้นทุนชีวิตให้เขาอยู่รอด อยากให้เขาภูมิใจในการเป็นคนปกากะญอ เราจะผลักดันหลักสูตรท้องถิ่นให้ได้รับการบรรจุในระบบการศึกษาแบบทางการ เพื่อไม่มีการสืบทอดองค์ความรู้ของเราต่อไป

นายติลก ตระกูลรุ่งอำไพ

ผู้ใหญ่บ้าน บ้านแม่หยอด

ภาษาและวัฒนธรรมคืออัตลักษณ์บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของเรา เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจที่ปกากะญอเรามีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เราสามารถเรียนรู้ภาษาอื่นๆได้มากมายพร้อมกับที่เราต้องรักษาภาษาและวัฒนธรรมของเราให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลานสืบไป ให้อันที่เราคือใคร หนังสือการ์ตูนเล่มนี้จะเป็นสื่อกลางให้คนภายนอกได้รู้จักคนปกากะญอได้มากขึ้น โดยเฉพาะชุมชนบ้านแม่หยอดและที่สำคัญหนังสือเล่มนี้จะทำให้เขาวชนคนรุ่นใหม่กลับมาใส่ใจในวิถีวัฒนธรรมและภาษาของตนเองมากขึ้นและมีความภาคภูมิใจในความเป็นปกากะญอด้วย

นางยุวณิกา ถานมูล

แกนนำสตรีบ้านแม่หยอด

วิถีวัฒนธรรมและภาษาปกากะญอคืออัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของความเป็นคนปกากะญอ อยากให้ช่วยกันสืบสานและรักษาไว้ให้คงอยู่และยั่งยืนสืบไป เขาวชนคนรุ่นใหม่คือกำลังและตัวแปรสำคัญที่จะรักษาไว้ อย่าได้ลืมหลงรักสังคมในเมือง จงหันกลับมามองบ้านเกิดเมืองนอนที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ ภาษา ประเพณี วัฒนธรรม คือความเป็นตัวตนของเรา เป็นความหลากหลายทางสังคมอันดีงามที่ต้องรักษาไว้เหมือนชาติอื่นๆ ที่มีความหลากหลายทางประเพณี วัฒนธรรมและชนเผ่า มันคือสิ่งงดงามที่เรามี ความหลากหลายทางสังคมคือศิลปะที่น่าชื่นชม

นายสมชัย จิราภาอมร

ครูโรงเรียนบ้านขุนแม่หยอด

เราต้องรักษาภาษาปกากะญอของเราไว้ เพราะภาษาบ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะตัวของเรา ถ้าไม่มีภาษา คงไม่มีคนปกากะญอ หนังสือการ์ตูนเล่มนี้ หนูอ่านแล้วก็ชอบ เพราะมันสนุก ถ้าคนภายนอกได้อ่านก็จะเข้าใจการทำไร่หมุนเวียนของเรามากขึ้น มันเป็นหนังสือการ์ตูนที่น่ารักมากค่ะ

ด.ญ.วิลาสินี มงคลวาท

เด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านขุนแม่หยอด

ข้อมูลชุมชนบ้านแม่หยอด

บ้านแม่หยอด เดิมชื่อบ้านผามะโฮง ตั้งอยู่มานานกว่า 200 ปี ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ หมู่ 9 ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านทางการเมื่อ ปี 2542 ก่อนนั้นเป็นหมู่บ้านสาขาของบ้านผาละปี หมู่ที่ 8

ผู้ก่อตั้งหมู่บ้านคนแรกชื่อนายบอโหล่ โครงสร้างการปกครองหมู่บ้านมีผู้นำที่สืบตระกูลจากพ่อสู่ลูกผู้ทำหน้าที่นี้เรียกว่า ฮีโซ ซึ่งเป็นผู้นำที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านพิธีกรรมบางอย่างไม่มีผู้อื่นทำแทนได้ ผู้ที่จะมาปกครองหมู่บ้านหรือทำหน้าที่เป็นฮีโซต้องเป็นลูกชายหรือเครือญาติสายทางพ่อที่เป็นผู้ชายเท่านั้น ผู้นำทางการ หรือผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คือ นายติลก ตระกูลรุ่งอำไพ

ชุมชนมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 435 คน เป็นผู้ชาย 223 คน เป็นผู้หญิง 212 คน บ้านแม่หยอดยังคงยังชีพด้วยการทำไร่หมุนเวียนเป็นหลัก โดยมีการใช้ที่ดินเป็นลักษณะแปลงรวม และยังคงดำเนินวิถีการผลิตแบบดั้งเดิมในการให้ไร่หมุนเวียนมีระยะเวลาพักฟื้น 7-10 ปีขึ้นไป

บ้านแม่หยอดเป็นหนึ่งในชุมชนนำร่องของเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ตามมติกรม. 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ว่าด้วยนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิในที่ดินและการสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งแนวคิดเขตวัฒนธรรมพิเศษคือ เขตคุ้มครองวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือชุมชนที่ครอบคลุมพื้นที่ที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์วิถีที่ตั้งอยู่บนฐานคุณค่าทางภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับองค์ความรู้ใหม่ โดยได้รับการปกป้องคุ้มครองและยอมรับสิทธิทางกฎหมาย เพื่อการดำรงอยู่ที่ยั่งยืน

สหประชาชาติประเมินว่ามีชนเผ่าพื้นเมืองประมาณ 370 ล้านคนใน 90 ประเทศทั่วโลก ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 5 ของประชากรโลก แต่กลับเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 15 ของกลุ่มคนที่ยากจนที่สุดในโลก คนเหล่านี้พูดภาษาที่แตกต่างกัน ราว 7,000 ภาษา ซึ่งอยู่ในต่างวัฒนธรรมราว 5,000 วัฒนธรรม

จากข้อมูลของสหประชาชาติระบุว่า แม้จะอยู่ในสังคม หรือภูมิภาค และมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ชนเผ่าพื้นเมืองเหล่านี้ประสบปัญหาคล้ายคลึงกันก็คือ ขาดการยอมรับถึงเอกลักษณ์ ตัวตน วิถีชีวิต ตลอดจนสิทธิในที่ดิน หรือการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ทำให้ต้องถูกละเมิดสิทธิตลอดมา

ประชากรชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทยมีประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมดในประเทศ ชุมชนเหล่านี้กำลังเผชิญกับปัญหาและสถานการณ์เสี่ยง โดยเฉพาะการไม่ได้รับการยอมรับสิทธิตามปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองซึ่งประเทศไทยได้รับรองเมื่อปี 2550

ชนเผ่าพื้นเมืองถูกเลือกปฏิบัติ ไม่สามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานเนื่องจากไม่มีบัตรประชาชนบ้าง, ใช้ภาษาที่แตกต่างกัน และอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลในรัฐธรรมนูญของไทยนั้นไม่ยอมรับคำว่าชนเผ่าพื้นเมืองจึงทำให้ไม่ได้รับสิทธิตามปฏิญญาสากล ด้วยเหตุนี้ สิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมือง สิทธิในที่ดิน เขตแดน และทรัพยากร สิทธิในการกำหนดตนเองจึงได้ถูกละเมิดเสมอมา และส่งผลให้เกิดการสูญเสียตัวตนและวิถีวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมือง

ดังนั้นการยอมรับและเคารพสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองในเรื่องสิทธิในการกำหนดตนเอง และ สิทธิในที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และ เขตแดน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้วิถีชีวิต ภาษาวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และองค์ความรู้ ไม่สูญหายไป และได้มีการสืบทอดสู่เยาวชนรุ่นต่อไป

หนังสือการ์ตูนฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยความร่วมมือของชุมชนบ้านแม่หยอด สมาคมปกากะญอเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (PASD) และ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาความร่วมมือของชนเผ่าพื้นเมืองแห่งเอเชีย (AIPP) โดยมุ่งหมายให้เยาวชนชนเผ่าพื้นเมืองเกิดความรักภาคภูมิใจในบ้านเกิดและอัตลักษณ์ของตนเอง อีกทั้งมุ่งหวังให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และ การตระหนักรู้ให้แก่บุคคลทั่วไป เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชนเผ่าพื้นเมืองที่ผูกพันกับธรรมชาติ ผ่านวิถีชีวิตของชนเผ่าปกากะญอ ที่มี ภาษา วัฒนธรรม จารีตประเพณี และ องค์ความรู้ของตนเอง ในการจัดการชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน